

Zamyšlení nad volbou úlu

Před léty, když jsem začínal včelařit, se u nás veškerá diskuze mezi včelaři všech generací točila kolem rámkové míry. Ať byla přednáška či debata na jakékoli téma, vždy skončila stejně. Rámková míra. Před mnoha lety mne na Krétě zaujal obchůdek se včelími produkty, tak jsem ho navštívil a po chvíli jsem se majitele ptal, na jaké míře včelaří. Chvilí na mne udiveně hleděl a pak řekl, že neví, prostě má normální rámky a netuší, proč mne zajímá jejich rozměr. Skoro se tvářil, jako by ho měl zajímat například přesný rozměr volantu auta, kterým jezdí. Po chvíli debaty mi jeden rámeček podal a k tomu metr. Zjistil jsem, že včelaří na Langstrothu, tuto míru jsem tehdy znal pouze z literatury. Zaujalo mne tehdy, že velikost rámečku vůbec neřeší. Prostě má rámeček a ten je daný. Proč by se tedy měl zajímat o jeho rozměry. Po čase jsem dospěl k závěru, že kolik včelařů, tolik názorů, ale včelám je to opravdu jedno, jaká je míra, vždy se přizpůsobí. Nicméně každá rámková míra má určité výhody i nevýhody. A vyhodnotit je může včelař na základě zkušeností – ať svých, nebo získaných od jiného včelaře nebo z jiných zdrojů, (literatura, časopisy, internet). Já jsem v minulosti po několika zkušenostech přes různé „zaručeně nevhodnější“ míry zakotvil u nejrozšířenější 39 x 24, protože vše k ní bylo v té době nejdostupnější. Sáhl jsem tedy po průměru, svoje hledání jsem zaměnil za jakýsi ideál, ztotožnil jsem se s tím, co mi většinové včelařské společenství nabízelo jako nejvhodnější. Později jsem se rozhodl pořídit si nové úly a po návštěvě přítele Rasochy z Brna jsem přešel na slovenskou míru 42 x 27,5. Jeho úly do vozu se mi líbily, a také se mi jevilo, že je na této míře rychlejší rozvoj. Matka raději klade do větších rámečků. Ale možná to bylo i genetikou, tedy zlepšením užitkových vlastností matek. V té době se u nás šířila kraňka a její užitkové vlastnosti byly prokazatelně lepší. Nicméně po letech se mi zdálo, že práce s vysokými nástavky je přece jen zdoluhavá a náročná na fyzickou kondici. Jak jsem rozšiřoval počet včelstev, pořád se mi zdálo, že nestíhám. Zejména proto, že kolem se točil mor, a já jsem častěji prohlížel všechny rámky v plodišti, abych měl dokonalý přehled o zdravotním stavu svých včelstev. Protože nejsem člověk, který by ustrnul na včelaření v Budečáku a snažím se své včelaření neustále racionalizovat, hledal jsem cestu, jak si usnadnit práci, ale aby to samozřejmě vyhovovalo také včelám. Po dlouhé úvaze jsem se rozhodl pro Langstroth. Přivedla mne k němu včelařka, která si koupila úly Langstroth 2/3 a k tomu oddělky na míře 39x24 a měla s tím problém. Poprosila mne o pomoc a přes moji počáteční nedůvěru k těmto úlům se mi časem práce v těchto úlech začala zamlouvat. Chvilí jsem se toto myšlenkou zabýval, až jsem dospěl k rozhodnutí pořídit si pár úlů Langstroth ¾. Výška 18,5 se mi zdála optimální. Protože mám rád nové věci, chtěl jsem zkusit i plastové rámky. Jenže jsem zjistil, že je u nás výrobce, který vyrábí pouze výšku 159 – L 2/3. (Dnes se již vyrábí i plastový rámeček L ¾.) Po zralé úvaze a prostudování příslušné literatury jsem si tedy pořídit Langstroth 2/3, a zatím jsem nadšen. Ať koupím k úlu cokoli a kdekoli, přesně to sedí, rozměr je daný. (Toto se u naší nejrozšířenější míry 39x24 nestane. Tam někdy dokonce nepasují ani ouška rámečků, o nástavcích ani nemluví.) Práce ve včelstvech s nízkými nástavky je daleko rychlejší než práce s jednotlivými vysokými rámkami, produktivita práce se zvýšila a včelám se v nich daří, zkrátka radost v nich včelařit. Třeba vložení léčiva do plodiště a jeho následné odstranění z již zakrmených včelstev na vysokých rámcích byla otrocká práce a rozrušení včelstva bylo podstatně větší, než při nízkonástavkovém včelaření. Nicméně ještě v několika úlech dávám do dvou spodních nástavků jeden vysoký rámeček přes oba nástavky, matky to mají rády, tak to zkouším. Aspoň se netlačí nahoru, nepoužívám totiž u těchto úlů běžně mřížku. Sdílím názor jednoho včelaře, který nám přednášel na Moravské včelařské škole v Hranicích. Zde je: „*Rozhodnutí pro Langstroth považuji za správné a bylo by škoda jít k tomuto cíli oklikou přes jiné míry, jako jsem šel já. Podle mého názoru je jen otázkou výměny jedné generace*

včelařů a moderní úly typu Langstroth a Optimal budou převažovat. Včelařský obor prodělal takových změn více – z klátů do úzkovysokých almárek, z almárek na širokonízké dvouprostorové úly. Nyní prožíváme generační přechod k tenkostěnným, nízkonástavkovým úlům.“ A ještě k tomu dodává svou zkušenost z hlediska producenta oddělků. „Před nedávnem byla poptávka po oddělcích na míře L 2/3 zanedbatelná a nyní je takřka srovnatelná s nejrozšířenější mírou 39x24.“ Takže asi na tom něco bude. Zaujal mne na stránkách výrobce úlů Langstroth pana Nerada dotaz, proč nevyrábí úly na nejrozšířenější míru 39x24, když ta je nejlepší. Pan Nerad mu odpověděl, že nestíhá vyrábět Langstrothy 2/3, tak zatím nemá důvod ani potřebu vyrábět něco jiného. V únoru 2019 v NASA jsem se zeptal majitele firmy Apifarm Mirka Zeleného, jak vypadá zájem o úly u nich. Říkal, že asi 2/3 výroby tvoří Langstroth a tu 1/3 naší nejrozšířenější míry 39x24 kupují převážně starší včelaři na doplnění a obnovu svých úlů. Asi nastupuje nová generace, která „převálcuje“ t.zv. úlovou otázku, a to bez nekonečných a neplodných diskuzí. Takže jistě je rozhodnutí na každém z nás, v čem budeme včelařit. Je ale škoda, když začínající včelař má spoustu často protichůdných informací a později zjistí, že si měl zvolit jiný systém. Závěrem bych to shrnul asi takto. Který úl je nejlepší? Typ úlu není pro včely důležitý, protože slouží pouze rentabilitě provozu a provozním způsobům včelaře. Včelařit se dá na různých mírách a v různých typech úlů, včely se přizpůsobí všemu, pokud mají potřebný prostor, dostatek zásob a odpovídající péči. Ale je jisté, že tak jak pokrokovým včelařům přestaly vyhovovat původní kláty, později almárky, budečáky a další, určitě se časem objeví i něco dokonalejšího než jsou dnešní nejmodernější úly. Takový je vývoj. Sice není špatné nic neměnit a žít v určitém pohodlí, ale když nám to „zaleze“ pod kůži, nejsme schopni vnímat pokrok a vše okolo bereme jako dané, tak dříve nebo později tak začneme vnímat i sebe. A pak nás takový neměnný stereotyp dříve nebo později přestane bavit. Kdyby totiž vývoj ustrnul a nebylo by dál kam jít, asi bychom skončili. To platí obecně, tak proč by tomu mělo být jinak ve včelařství. Nástrojem k tomu by měla být motivace k individuálnímu růstu.

Ing. František Rudý, ZO ČSV Chvalčov - Podhostýnsko